

Råd och riktlinjer om antenner på vattentorn

Utbyggnaden av mobiltelefonnätet har lett till att teleoperatörerna gärna vill använda vattentorn som fundament för sina antenner. Operatören för mobiltelefoni behöver en basstation med antenn och teknikdel. För att en mast ska kunna placeras på ett vattentorn krävs att VA-verket skriver avtal med operatören. På Sveriges kommuner och landstings hemsida, www.skl.se, finns underlag till avtal om anläggningsarrende respektive lokalhyreskontrakt för basstation för mobiltelefoni.

Säkerhet för dricksvattenförsörjningen

Dricksvattnet är vårt viktigaste livsmedel. Under senare år har samhället fått ett ökat intresse för en säker dricksvattenförsörjning där man beaktar hela kedjan från vattentäkt till distribution. Livsmedelsverkets föreskrifter LIVSFS 2008:13 om åtgärder mot sabotage och annan skadegörelse riktad mot dricksvattenanläggningar innebär att säkerheten skärpts när det gäller dricksvattenförsörjningen i allmänhet.

Vattentorn är således ett samhällsviktigt skyddsintresse. För att öka säkerheten kring vattenförsörjningen och förhindra inbrott och sabotage har många kommuner valt att genom länsstyrelsen klassa vattentornen som skyddsobjekt enligt Skyddslagen (2010:305) och Skyddsförordningen (2010:523).

Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet får förenas med förbud mot att göra avbildningar (fotografier, teckningar), beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Om det bedöms som tillräckligt får länsstyrelsen, i stället för tillträdesförbud, utfärda förbud mot att göra avbildningar eller förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska.

Polis, militär eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för att bevaka skyddsobjekt. Den som bevakar ett skyddsobjekt och inte är polisman benämns skyddsvakt. Skyddsvakten har rätt att kräva leg, visitera och ”haffa” person som vill ha tillträde till eller annars uppehåller sig vid ett skyddsobjekt. Det blir också hårdare påföljder om man bryter sig in till ett skyddsobjekt.

Svenskt Vattens syn på uppförandet av antenner på vattentorn

Även om vattentornet inte klassats som skyddsobjekt bör endast VA-verkets personal ha nycklar och tillträde till vattentornet. Det bör inte vara en kommunal A-nyckel som används till vattentornet. En A-nyckel passar till många lås inom kommunen. De som sköter antennen på vattentornet bör inte få tillträde till vattentornet om inte VA-verkets personal är närvarande. Operatören bör betala för den person som följer med.

Den som får tillstånd att sätta upp en antenn på reservoaren ska betala hyra till VA-verket. För att undvika felaktigt fastsättande av masten, se till att få se en ritning över anordningen. Även om ritningen över anordningen ser riktig ut bör någon från VA-verket vara med vid fastsättandet.

Bredvid reservoaren kan teleoperatören bygga en egen teknikbod där de har sin el-utrustning. Alternativet är att VA-verket bygger och hyr ut en plats i teknikboden. Flera teleoperatörer kan dela på en teknikbod.

Operatören bör ha:

- eget el-abonnemang
- egna nycklar till boden
- egen försäkring för teknikboden och dess utrustning

Andra alternativ som finns

I de kommuner där antennens elutrustning finns i vattentornet bör personal från VA-verket följa med till vattentornet och vara kvar tills mastföretaget är klara med sitt arbete. Se till att dörren är låst när någon följer med operatören upp i vattentornet. Detta gäller allt arbete som har med antennen att göra och som sker i eller på vattentornet.

Säkerhetsskyddschefen ska ha tillsyn. Finns ingen säkerhetsskyddschef så be kommunens beredskapssamordnare utse den som ska ha tillsyn.

Bilaga 1

Skyddsobjekt

Enligt skyddslagen (2010:305) och skyddsförordningen (2010:523) får Länsstyrelsen besluta att vissa typer av byggnader, anläggningar och områden ska vara skyddsobjekt.

Bestämmelserna syftar framför allt till att ge ökat juridiskt skydd mot sabotage, terroristbrott, spioneri och grovt rån. Av skyddslagen framgår vilka olika typer av byggnader, andra anläggningar och områden som kan beslutas vara skyddsobjekt.

Ett beslut om skyddsobjekt innebär vanligtvis att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet kan också förenas med förbud att fotografera eller göra andra avbildningar av eller inom skyddsobjektet. I ett vattenområde kan Länsstyrelsen även besluta om förbud att bada, dyka, ankra och fiska.

Före ett beslut om skyddsobjekt gör länsstyrelsen en noggrann intresseavvägning. Beslutet får så långt det är möjligt inte medföra skada eller olägenhet för andra allmänna eller enskilda intressen. Det får inte vara mer omfattande eller ingripande än vad som är nödvändigt för att tillgodose behovet av skydd.

1.1 Skyddslag (2010:305)

Nedan följer en sammanfattning eller utdrag av valda delar ur lagtexten. För exakt ordalydelse och helheten hänvisas till skyddslag (2010:305). Se även Lag (1998:150) om allmän kameraövervakning, kapitel 2 Lagkrav

1.1.1 Inledande bestämmelser

I denna lag finns bestämmelser om vissa åtgärder till skydd för bl.a. byggnader och anläggningar mot

- sabotage,
- terroristbrott,
- spioneri samt röjande av hemliga uppgifter som rör totalförsvaret, och
- grovt rån.

1.1.2 Beslut om skyddsobjekt

Som ovan nämnts är det länsstyrelsen som beslutar om skyddsobjekt.

Bland annat får anläggningar eller områden som används eller är avsedda för vattenförsörjning förklaras som skyddsobjekt enligt 4 § punkt 4 skyddslagen.

1.1.3 Förbud mot tillträde m. m.

Ett beslut om skyddsobjekt innebär att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet. Tillträdesförbudet får förenas med förbud mot att göra avbildningar (fotografier, teckningar), beskrivningar eller mätningar av eller inom skyddsobjektet. Om det bedöms som tillräckligt får länsstyrelsen, i stället för tillträdesförbud, utfärda förbud mot att göra avbildningar eller förbud mot att bada, dyka, ankra eller fiska.

1.1.4 Bevakning av skyddsobjekt

Polis, militär eller annan särskilt utsedd personal får anlitas för att bevaka skyddsobjekt. Den som bevakar ett skyddsobjekt och inte är polisman benämns skyddsvakt.

Den som vill ha tillträde till ett skyddsobjekt eller som uppehåller sig invid ett skyddsobjekt är skyldig att på begäran av den som bevakar skyddsobjektet uppge namn, födelsedatum och hemvist, underkasta sig kroppsvisitation som inte avser brev eller annan enskild handling och finna sig i undersökning av fordon, fartyg och luftfartyg (flygplan, helikopter) som har medförts till platsen.

Den som bevakar ett skyddsobjekt får också, i den utsträckning som krävs för att bevakningsuppgiften ska kunna fullgöras

- avvisa,
- avlägsna eller, om en sådan åtgärd inte är tillräcklig,
- tillfälligt omhänderta en person inom eller invid skyddsobjektet.

Åtgärderna får vidtas om personen

- överträder något förbud som gäller på grund av beslut enligt denna lag,
- vägrar att på begäran lämna uppgift om namn, födelsedatum eller hemvist eller
- lämnar uppgift enligt ovanstående som skäligen kan antas vara oriktig,
- vägrar att underkasta sig kroppsvisitation eller
- vägrar att finna sig i undersökning av fordon, fartyg eller luftfartyg.

Skyddsvakter har dessutom inom skyddsobjektet och i dess närhet samma befogenhet som polis att gripa den som det finns skäl att anhålla för

- spioneri,
- sabotage,
- terroristbrott,
- grovt rån, eller
- förberedelse till ett sådant brott samt att ta i beslag föremål som personen för med sig.

Detta gäller också om den misstänkte är på flykt från skyddsobjektet.

Den som bevakar ett skyddsobjekt får beslagta föremål i beslag, som skäligen kan antas ha betydelse för utredning av brott mot skyddslagen.

1.1.5 Skyltning och kameraövervakning

Den som äger eller nyttjar ett skyddsobjekt (vem detta är framgår av länsstyrelsens beslut) ansvarar för att objektet bevakas och för att upplysning om att det är ett skyddsobjekt lämnas genom tydlig skyltning eller på annat sätt.

Som framgår av kapitel 2 krävs inget tillstånd enligt lagen om kameraövervakning för sådan övervakning som avser en anläggning för vattenförsörjning som har förklarats som skyddsobjekt. Vidare behöver upplysning om kameraövervakning genom skyltning inte ske (däremot ska upplysning som ovan nämnts ske om att det är ett skyddsobjekt). Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen krävs dock alltså att upplysning sker om detta. **Obs!** Den som äger eller utnyttjar ett skyddsobjekt ansvarar för att objektet bevakas och för att upplysning om att det är ett skyddsobjekt lämnas genom tydlig skyltning.

1.1.6 Skyddsobjektsförteckning

Länsstyrelsen ska upprätthålla en förteckning över civila skyddsobjekt inom länet. Utdrag ur den fastställda förteckningen ska delges berörd myndighet eller ägare/nyttjare av skyddsobjektet. Av förteckningen ska det framgå hur bevakningen prioriteras mellan olika skyddsobjekt i freds-, kris- och krigstid. Förteckningen ska revideras en gång om året. Detta

framgår av 5 kap. 1 § Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 1991:5 - FAP 579-3) om utbildning och utrustning av skyddsvakter samt bevakning av civila skyddsobjekt.

Tips! Är dricksvattenanläggningen klassad som ett skyddsobjekt? Kontrollera att polisen är medveten om detta!

1.1.7 Plan för bevakning

Länsstyrelsen ska fastställa en plan för bevakningen av varje skyddsobjekt. Planen utformas så att det klart framgår var gränserna för ett skyddsobjekt går. Enligt allmänna råd till föreskriften fastställs planen efter samråd med till exempel polischef, säkerhetspolisen och den som är säkerhetsansvarige/nyttjare för skyddsobjektet. Risken för att skyddsobjektet utsätts för olika former av sabotage, terrorism eller spioneri bör tas i beaktande vid utformandet av bevakningsplanen.

Bevakning av skyddsobjektet i fred bör ligga på den myndighet som är säkerhetsansvarig för objektet eller de företag som bedriver verksamhet vid skyddsobjektet. Bevakningen ska främst utföras med egen personal eller med skyddsvakter och tekniska hjälpmedel, se 5 kap. 2 § i RPSFS 1991:5 - FAP 579-3 som nämns ovan.

1.1.8 Övergångsbestämmelser

När skyddslagen trädde i kraft upphävdes den då gällande lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar samt tillhörande förordning. Beslut om skyddsobjekt enligt den äldre lagen gäller till utgången av 2014.

1.2 Mer att läsa

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (RPSFS 1991:5 – FAP 579-3) om utbildning och utrustning av skyddsvakter samt bevakning av civila skyddsobjekt

1.3 Checklista

- Har en bedömning gjorts av vilka objekt som bör klassas som skyddsobjekt?
- Finns det någon förteckning över skyddsobjekt?
- Om det finns skyddsobjekt, har alla berörda utbildats i vilka krav det ställer?